

Matura Tamás¹: A Kínai Kommunista Párt 19. kongresszusa és egy új korszak hajnala

Vezetői összefoglaló

- Hszi Csin-ping kínai elnök-pártfőtitkár évtizedek óta példátlan hatalomra tett szert, neve Mao óta először még életében bekerült a Kínai Kommunista Párt alkotmányába.
- A KKP 19. kongresszusán láttak napvilágot azok a párton belüli alkuk és megállapodások, amelyek a vezető szervek összetételére vonatkoztak. Úgy tűnik, Hszi sikerrel alakította úgy az érdekcsoportok közötti erőviszonyokat, hogy a legfontosabb testületben, az Politbüro Állandó Bizottságában a vele szövetséges vagy legalábbis semleges tagok legyenek többségben.
- Az eddigi szokásjog teljes felforgatása nem következett be, minden nyugdíjkorhatárt elért tisztségviselő visszavonult, a retorikai panelek jó része is az eddig évtizedek irányvonalába illeszkedik, élén a kínai típusú szocializmus toposzával.
- Ugyanakkor komoly változások is várhatóak a KKP hatalomátadási folyamatában, tekintve, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően nem került be az ÁB-be egyetlen lehetséges utód sem, aki életkora alapján átveheti majd a Hszi-Li párostól az ország irányítását a 2022-2032 közötti kétszer öt éves ciklusra.
- Külpolitikai szempontból is nagy horderejű váltást jelent a Hszi által meghirdetett új korszak, amely szakítást jelenthet a még Teng Hsziao-ping nevéhez fűződő visszafogottabb, reaktív kínai külpolitikával. Hszi ki mondta: Kínának újra központi szerepet kell játszania a világban.

Az elemzőket is meglepő, eddig példa nélküli helyzetet teremtve zárult a Kínai Kommunista Párt (KKP) 19. kongresszusa, amely az ország politikai életének legfontosabb, ötévente sorra kerülő eseménye. Az alábbiakban áttekintjük, hogy miként változott meg a politikai öszkép ahhoz képest, amit öt éve, 2012-ben láttunk, és megkíséreljük felvázolni a fejlemények néhány lehetséges következményét. A legfontosabb kérdés, hogy Hszi Csin-ping látványos megerősödése és az utód kijelölésének – a várakozásokkal ellentétben – elmáradása mit jelent Kína és a világ számára: visszatérést az autokratikusabb országglás felé, vagy csupán új utódlási rendszert? Ami viszont biztosnak tűnik, az a Teng Hsziao-ping teremtette korszak lezárása és egy új korszak eljövetele.

A KKP 18. kongresszusa és a hatalomátadási folyamat hagyományai

Az elmúlt hetek fejleményeinek megértése érdekében érdemes visszatekinteni a 2012-es eseményekre.² A KKP kongresszusaira ötévente kerül sor, legfontosabb feladata a párt központi szerveinek (Központi Bizottság, Politikai Bizottság, Titkárság) megválasztása, illetve a pártalkotmány módosítása. Éppen öt évvel ezelőtt, 2012 őszén került sor a KKP 18. kongresszusára, ami akkor az egyhetes ülés során a párt vezető szerveit és személyeit választotta meg, míg az állami tisztségek átadására csak 2013 márciusában került sor, az Országos Népi Gyűlés, azaz a kínai törvényhozás tanácskozásán. A korábbiakban egy fontos jellemzője volt a kínai hatalomátadási folyamatnak, hogy az nem egy egyszeri aktusból állt (szemben például az amerikai elnökválasztásokkal, ahol az új elnöknek beiktatásakor az összes elnöki hatalom egy lépésben átadásra kerül), hanem az egyszerre több ál-

lami, párt- és katonai funkciót betöltő legfelsőbb vezetés fokozatosan, hónapokra vagy akár évekre elnyújtva adja át e pozíciókat az új generációnak.

A 18. kongresszus által megkezdett rendezett hatalomátadási folyamat mindössze a harmadik volt a Kínai Népköztársaság (KNK) történetében. Mao halála után Teng Hsziao-ping (Deng Xiaoping) még komoly belharok eredményeként szerezte meg az ország irányítását, ugyanakkor a Teng által kialakított és évtizedekre előre

¹ Dr. MATURA Tamás (tamas.matura@gmail.com) a Budapesti Corvinus Egyetem oktatója, a Közép-európai Ázsia Kutató Központ alapítója.

² Bővebben lásd: MATURA Tamás: [Vezetőségváltás Kínában](#), MKI Elemzések, E-2012/21, Magyar Külügyi Intézet, 2012.

átgondolt rendszernek köszönhetően Csiang Cö-min (Jiang Zemin), majd Hu Csin-tao (Hu Jintao) hatalomra kerülése már köz- és szokásjogilag rendezett formában zajlott le. A pozíciók átadásának sorrendje ugyan nem mutat egységes képet, és a 2012-es harmadik tranzíció is okozott meglepetést, hiszen a korábbi gyakorlattól eltérően Hszi Csin-ping (Xi Jinping) a pártfőtitkári poszt mellett a Kínai Kommunista Párt Központi Katonai Bizottságának (KKP KKB) elnöki tisztségét is azonnal megkapta, majd 2013 márciusában az államfői mellett a Kínai Népköztársaság Központi Katonai Bizottságának (KNK KKB) vezetését is átvette, azaz Hszi alig négy hónap alatt konszolidálta hatalmát. Mindez Csiang Cö-minnek még közel négy, Hu Csin-taonak pedig több mint két évébe telt. Az elemzők egy része már akkor is Hszi Csin-ping szokatlanul nagy hatalmáról értekezett, míg mások a posztmaoista kínai államberendezkedés megszilárdulását látták a fejleményekben. A még Teng által kidolgozott rend alapján a legfelsőbb vezetés legfeljebb két ötéves ciklust tölthet el a hatalom csúcán, míg a nyugdíjkorhatárt a 68. életévnél húzták meg. (A korhatár úgy értelmezendő, hogy egy hatvanhét éves káder még kinevezhető és hivatali idejét teljes egészében kitöltheti, míg egy hatvannyolc évest már nem lehet megválasztani.) Az elmúlt évtizedekben a páros sorszámú kongresszusokon döntöttek az új vezetésről, míg a páratlanokon, azaz a kétszer ötéves ciklus félidejében tartottakon emelték be a legfelsőbb grémiumokba a következő generáció tagjait, akik újabb öt év elteltével átvehették a vezetést. Így az egymást követő periódusok során a régi és az új politikai vezetés átfedte egymás ciklusait, amit tovább erősít, hogy a leköszönő generáció tagjai még hivatalaik átadása után is hosszú időre megőrizték informális befolyásukat a pártban. A kínai tárgyalási és döntéshozatali folyamatokra jellemző módon a kongresszuson valójában nem annyira döntések születnek, hanem inkább bejelentik a már jóval korábban, vidéki párttüdülők füstös termeiben az egyes párton belüli frakciók és klikkek által kialakított helyzetet. Bár a KKP belső folyamatairól alig áll rendelkezésre megbízható információ, a megfigyelők többsége szerint a párton belül három jelentős érdekcsoport azonosítható: a Csiang Cö-min és családja körül csoportosuló, úgynevezett sanghaji klikk; a „hercegecskék”, azaz a korábbi nagy pártvezetők fiai közül kikerülő csoportja; illetve a Tuanpai, a Kommunista Ifjúsági Ligából felemelkedők frakciói. Emellett több kisebb erőcsoport is felfedezhető, sőt, Hszi Csin-ping már 2012-ben megkezdte saját klikkjének kiépítését. Miközben a KKP kényszerrel ügyel arra, hogy kifelé egységet mutasson, az egymással vetélkedő belső csoportok közötti erőegyensúly kialakítása komoly feladat. Öt évvel ezelőtt a fő törésvonal a korábbi elnök, Csiang Cö-min körüli sanghaji csoport és a 2012-ben leköszönt Hu Csin-tao vezette Tuanpai között húzódott. Fontos kiemelni, hogy a párton belüli ellentétek nem kibékíthetetlenek, mindkét oldal elkötelezett a Teng által megkezdett reform és nyitás politikájának, illetve a kínai típusú szocializmus elvének és gyakorlatának folytatása mellett. A KKP 18. kongresszusa több szempontból is különleges volt, hiszen elindította a tízévente esedékes hatalomátadási folyamatot, és igen komoly generációváltást is jelentett, a 25 tagú Politikai Bizottság 14 tagja leköszönt, az addig 9 tagú Állandó Bizottság hét főre csökkent és csak ketten – Hszi Csin-ping és Li Ko-csiang (Li Keqiang) – őrizték meg helyüket, míg a Központi Bizottság és a Központi Katonai Bizottság tagjainak is körülbelül 70 százaléka kicserélődött – azaz évtizedek óta az egyik legnagyobb volumenű vérfrissítésre került sor a KKP vezetői között. A gazdasági téren megfogalmazott egyik legfontosabb célkitűzés pedig már nem pusztán az ország nominális GDP-jének növelése a következő évtizedben, hanem kifejezetten az egy főre jutó GDP megduplázása volt 2020-ig. Ez azt is jelentette, hogy a KNK vásárlóerő-paritáson számolt gazdasági összterméke az évtized második felében megelőzi az Egyesült Államok teljesítményét. Ez végül a vártnál is hamarabb, 2014 végén bekövetkezett, globális és történelmi jelentőségű fordulópontra jelentve.

A 18. kongresszus alapján Kína politikai berendezkedése terén nem volt várható nagy horderejű reform, a PB ÁB összetétele sem kedvezett a gyors előrelépésnek, bár a párton belül megerősödött a korrupció elleni fellépés, és az egyik legjobb problémamegoldó politikust, Vang Csi-sant (Wang Qishan) nevezték ki a Központi Fegyelmi Ellenőrző Bizottság élére. Az újonnan hivatalba lépett Hszi féle vezetés célul tűzte ki a korábbiaknál is sokkal szigorúbb fellépést a korrupció ellen, és ezen a téren nem is maradtak el az eredmények a 2012–2017 közötti időszakban.

A 2012-ben kilencről héttagúra szűkült Állandó Bizottság összetétele alapján a progresszívebb, technokrata Hu Csin-tao–Ven Csia-pao-páros irányvonalának háttérbe szorulására és Csiang Cö-min konzervatívabb körének megerősödésére lehetett következtetni. Az ÁB újonnan megválasztott tagjai kapcsán már akkor feltűnő volt, hogy a hét tagból Hszi Csin-pingen és Li Ko-csiangon kívül mindenki más csak a 2017-es kongresszusig maradhatott a helyén, hiszen mára betöltötték a nyugdíjkorhatárt. Így már 2012-ben arra lehetett számítani, hogy a 2017-es pártkongresszus során lecsereendő öt ÁB-tag közé bekerül a Hszi–Li-páros utódja, akik 2022-ben átvehetik majd az ország vezetését a következő két ciklusra. Mindeközben érdekes fejlemény volt, hogy szemben a korábbi esetekkel, Hu Csin-tao nem maradhatott pártfőtitkári és államfői működése befejezését követően a Központi Katonai Bizottság élén, Hszi Csin-ping e pozíciót is azonnal átvette. A 2012-ben hatalomra kerülő vezetés eleinte nem hozott látványos változásokat, hiszen az egész hatalomátadási folyamat úgy van kialakítva, hogy az átmenet zökkenőmentes legyen, az új vezetés korábban is részese volt a kínai döntéshozatalnak: Hszi Csin-ping a KNK alelnöke, Li Ko-csiang pedig miniszterelnök-helyettes volt 2008 márciusa óta, az ÁB új tagjai pedig a Politikai Bizottság tagjai legalább egy évtizede. Az új PB-tagok közül figyelemreméltó volt Szun Cungcsai (Sun Zhengcai) és Hu Csun-hua (Hu Chunhua) szerepe, hiszen ők ketten voltak azok, akik életkoruk alapján esélyesnek tűntek a pártfőtitkári pozícióra a 2022-ben esedékes következő nemzedékváltás során.

A KKP 19. kongresszusa és Hszi Csin-ping gondolatai egy új kor számára

A fentiek alapján a 2017. október 18–24. között megrendezett 19. KKP-kongresszus kapcsán a legtöbb elemző arra figyelte, hogy miként alakul Hszi Csin-ping és Li Ko-csiang hatalmi pozíciója, kik kerülnek be az új ÁB-be, illetve utóbbiak közül ki vagy kik lehetnek a lehetséges utódjelöltek. Ehhez képest jelentős meglepetéseket hozott a kongresszus, és több tekintetben is példátlan helyzetet teremtett, ami igencsak komoly kérdőjeleket vet fel Kína politikai jövőképe kapcsán.

Bár minden kínai vezető megalkotta saját elméletét, amelyet politikai örökségül hagytak maguk után, Hszi Csin-ping az első vezető Mao óta, aki elérte, hogy neve még életében bekerüljön a KKP alkotmányába a „Hszi Csin-ping gondolatai a kínai típusú szocializmusról egy új korszak számára” címmel.³ Teng elméletét csupán halálát követően foglalták bele a párt alapidokumentumába, míg Csiang Cö-min és Hu Csin-tao egyáltalán nem részesült abban a megtiszteltetésben, hogy nevük bekerüljön az alkotmányba, és ezáltal az ország legnagyobbjai közé. E tény az egyik alapja a Hszi Csin-ping évtizedek óta példátlanul tűnő hatalomkoncentrációja mellett szóló érveknek. A pártfőtitkár háromórás kongresszusi beszédében is kitért a dokumentum főbb pontjaira:

1. *A párt vezető szerepének megőrzése elsődleges.* E téren tehát nem látható változás a megelőző évtizedekhez képest, Mao, Teng, Csiang és Hu is hasonlóan gondolkodott a KKP által betöltendő szerepről.
2. *Az emberekre fókuszáló politika.* Ebből a szempontból is tovább halad Hszi a korábban megkezdett úton, amely már a 12. ötéves tervben is megfogalmazódott. A kínai gazdasági növekedésnek egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetnie az átlagpolgár életszínvonalára és problémáinak megoldására a növekedés pusztá menynység hajszolása helyett.
3. *Az átfogó reformok folytatása.* E pont is a Teng nevéhez fűződő örökség továbbvitelét jelenti, hiszen az ország további gazdasági és társadalmi fejlődése megköveteli a negyven évvel ezelőtt megkezdett reformok továbbvitelét és mélyítését. A 13. ötéves terv is e szellemben született.
4. *A fejlődés új szemléletének elsajátítása.* Szintén a 12. és a 13. ötéves terv által is kiemelten kezelt terület, amely a növekedés minőségére helyezi a hangsúlyt, miközben a fenntarthatóság és a környezetvédelem is megjelent a fejlődés mérőszámai között.

³ Full text of resolution on amendment to CPC Constitution, State Council of the PRC. [online] 2017. 10. 24. Forrás: english.gov.cn [2017. 10. 25.]

5. *Az embereknek kell irányítaniuk az országot.* Az elmúlt évek társadalomfejlődésének két fő kérdése a joguralom és a demokratizálódási törekvések jövője volt. A párt és az állam mindkét téren elkötelezettnek mondja magát, és Hszi most újra hitet tett amellett, hogy a népek úgy kell éreznie, ő irányítja a népi demokráciát.
6. *A kormányzat minden elemének a jogon kell alapulnia.* Hszi külön is kiemelte a joguralom fejlesztésének fontosságát. A legtöbb kritikus szerint az elmúlt időszakban Kínát a jogot eszközként használva uralták, és ideje lenne a jog uralmát bevezetni.
7. *A legfőbb szocialista értékek megőrzése.* A párton és persze a társadalmon belüli viták egyik fő forrása évtizedek óta az a kérdés, hogy meddig szabad elmenni a kapitalizmus útján, és mennyit kellene megőrizni a szocializmus-kommunizmus értékeiből. Hszi e pontban kiemelte, hogy a főbb alapelveket továbbra is ápolni kell.
8. *Az életszínvonal emelése fejlesztések útján.* Ismét csak a 12. és 13. ötéves terv főbb gazdasági célkitűzéseit ismétli meg Hszi, amennyiben az emberközpontú gazdasági növekedést tűzi ki célul.
9. *Az ember és természet közötti harmónia biztosítása.* Az előző és a jelenlegi ötéves terv is kiemelten foglalkozik már a környezetvédelem kérdésével. Nem csoda, hiszen a lakosság egyik legnagyobb aggodalma a természeti környezet és saját egészségük állapota, amelyre a párt is reagált az utóbbi években. Bár a kibocsátási értékek csak a 2020-as évek közepétől fognak csökkenni, Kína már ma is többet költ zöldtechnológiára és megújuló energiára, mint bármely más ország a világon. Az ugyanakkor figyelemreméltó, hogy Hszi külön pontot szentelt e kérdéskörnek, amely a párt alkotmányába is bekerült.
10. *A nemzetbiztonság átfogó szemlélete.* Az egyik legmarkánsabb változás a Hszi-korszak során a Teng által meghatározott külpolitikai irányvonal fokozatos feladása. Az 1990-ben megfogalmazott intelmek szerint Kínának nyugodt megfigyelőként kell fellépnie a nemzetközi szinten, ahol fő prioritása saját pozíciójának biztosítása, képességeinek elrejtése, a feltűnés és a vezető szerep kerülése, amíg el nem érkezik az ország ideje. Úgy tűnik, Hszi elérkezettnek látja az időt arra, hogy Kína jelentős, vezető szereplőként lépjen fel a világban, és ennek megfelelően alakítja az ország biztonságpolitikáját. Rendületlenül haladnak a Kína számára fontos katonai fejlesztések, a mélytengeri flotta kiépítése, a Dél-kínai-tenger *de facto* elfoglalása, a légiere fejlesztése vagy éppen a kiberhadviselésre való felkészülés.
11. *Az abszolút párturalom fenntartása a népi haderők felett.* A Központi Nemzetbiztonsági Bizottság létrehozása is már a Hszi-éra eredménye, amely tovább erősítette a pártfőtitkár hatalmát e szférában, bár a kínai Népi Felszabadító Hadsereg eleve a párt irányítása alatt áll megalakítása óta.
12. *Az „egy ország, két rendszer” elvének fenntartása és a nemzetegyesítés előmozdítása.* Minden kínai vezető politikai ars poeticájának kötelező eleme a Hongkong és Tajvan kérdése. E téren nem látszik változás Hszi alatt sem, bár a hongkongi közvélemény egyre elégedetlenebb autonómiája helyzetével, és azzal vádolja Pekinget, hogy nem tesz eleget a különleges adminisztratív régió kapcsán kötött megállapodásnak, amikor folyamatosan igyekszik annak autonómiáját csorbítani. Tajvan kapcsán, úgy tűnik, Hszi követi elődei stratégiáját, amikor arra számít, hogy az idő Kínának dolgozik, és a sziget előbb-utóbb annyira függővé válik a KNK-tól, hogy az egyesítés elkerülhetetlen lesz, akár az „egy ország, két rendszer” keretein belül. Ennek persze némileg ellentmond Hongkong ügye, hiszen a tajvani lakosság számára egyre kevésbé csábító a pekingi ajánlat az esernyős forradalom tükrében. Többek között ennek is köszönhető, hogy 2016-ban a Kuomintang ismét elvesztette a tajvani választásokat és a függetlenségpárti Demokratikus Haladás Pártot vezető Tsai Ing-wen került az elnöki székbe. Kiseb külpolitikai válságot okozott, amikor a megválasztott Donald Trump fogadta Tsai telefonos gratulációját és eljátszott az „egy Kína elv” feladásának gondolatával.
13. *Az emberiség közös jövőjét biztosító közösség előmozdítása.* A pártfőtitkár háromórás beszédének egyik lényeges pontja volt, amikor Hszi kijelentette, hogy Kínának ismét jelentős, központi szerepet kell játszania a világban. Ez szöges ellentétben áll a fent említett tengeri hagyattal, és különös nyomatékot ad

a pártalkotmányba emelt „Hszi Csin-ping gondolatai a kínai típusú szocializmusról egy új korszak számára” utolsó, új korra vonatkozó elemének. A külpolitikai aktíválódásra persze némileg rá is kényszerül Peking, köszönhetően az Egyesült Államok hirtelen és váratlan kivonulásának a nemzetközi rend egyes elemeiből. A trumpi külpolitika jelentős mozgásteret nyitott meg Peking számára, legyen szó a klímavédelemről, a szabadkereskedelmi rezsimekről vagy éppen a nemzetközi megállapodások védelméről. Kína valószínűleg előnyben részesítette volna a globális politikai térnyerés egy jóval lassabb, elnyújtottabb formáját, mégse legyenek kétségeink afelől, hogy Peking be fogja tölteni a Washington által hátrahagyott űrt, különös tekintettel a globális kormányzás átalakítására.

14. *A párt teljes és alapos irányítása.* A KKP hosszú távú kormányzóképesége érdekében Hszi hangsúlyozza a megújulás, rend fontosságát és a párttagok megfelelő magatartásának kérdését. Továbbra is a korrupció elleni küzdelem az egyik legfontosabb prioritás, amelyben a párt vezetése döntő szerepet játszik.

Bár a fentebb röviden bemutatott tizennégy pont némelyike ködösnek és általános jellegűnek tűnik, ez a korábbi időszakokban is jellemző volt a KKP kommunikációjára. A sorok között olvasva azonban kirajzolódik a kép, miszerint a Hszi nevéhez kötődő új korszak erősebb hatalmi centralizációt, proaktív külpolitikai fellépést, a kínai nemzeti érdek karakteresebb követését, illetve a társadalmi jólét minőségi növelését jelenti. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy e változások nem forradalmiak, és nem jelentenek olyan éles cezúrát a kínai belpolitikában, mint azt egyes nyugati médiumok bemutatják. Sőt, a kongresszus és Hszi Csin-ping nyelvezete kifejezetten illeszkedik az elmúlt évtizedek evolutív folyamataiba és az eddigi kommunikációs toposzokba.

Az Állandó Bizottság új tagjai és az elmaradt utódlás kérdése: a tealevél-olvasás művészete

A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottság Politikai Bizottságának Állandó Bizottsága az ország *de facto* legmagasabb szintű hatalmi szerve, hét tagja lényegében az ország ura, akik között – a korábbiakban – a konszenzusos döntéshozatal volt a bevett eljárás. A kínai belpolitika azonban hagyományosan átláthatatlan, leginkább bizalmas háttértárgyalásokon és alkudozáson alapuló rendszer, amibe kívülálló aligha láthat bele, így marad az egykori kremlinológiára emlékeztető módszer, a „tealevelek olvasása” azaz az apró jelek, gesztusok és szimbólumok megfigyelésén alapuló jövőmondás bizonytalan művészete.

Az ÁB új tagjai Hszi Csin-ping (64, elsőként rangsorolt) és Li Ko-csiang (62, másodikként rangsorolt.) mellett:⁴

3. Li Zhanshu (67), Hszi egyik legközelebbi bizalmasa, aki az elnök kabinetfőnöke is egyben 2012 óta. Családja a KKP körébe tartozik annak alapítása óta, maga Li pedig több évtizedes politikai gyakorlatot szervezett Heilungcsiang (Heilongjiang) és Kujcsou (Guizhou) tartományokban. Szerepe túlmutat a napi ügyek intézésén, ugyanis rendszeres tagja az elnöki delegációnak annak külföldi útjai során. Az ÁB harmadikként rangsorolt tagjaként 2018 márciusában valószínűleg átveszi az Országos Népi Gyűlés ÁB elnöki posztját (házelnök) is.

4. Wang Yang (62), a Kommunista Ifjúsági Liga soraiból emelkedett fel a párt magasabb pozícióiba, 2012 óta miniszterelnök helyettesként az agrár és külkereskedelmi ügyekért felel. Korábban két meghatározó régió, Csungking (Chongqing) és Guangdong (Kanton) pártfőtitkáraként dolgozott, a párt liberálisabb vonulatához tartozik.

5. Wang Huning (62), Hszi bizalmasa, az elnök mögött álló agytröszt kiemelkedő alakja, a „kínai álom” kampány kiötlője. Gyakran a „kínai Kissinger” eposzi jelzővel hivatkoznak rá, hiszen az az Egyesült Államok szak-

⁴ Charlotte GAO: [Who Are China's New Top Leaders?](#) [online] 2017. 10. 25. Forrás: thediplomat.com [2017. 10. 26.] Az itt említett és a továbbiakban leírt új kínai neveket már nem írtuk át a kínai nevek magyar átírásának megfelelően, hanem meghagytuk a forrásban szereplő kínai latin betűs átírás formájában.

értőjeként meghatározó szava van a rámenősebb, „héja” típusú kínai külpolitika alakításában, miközben belpolitikai téren is a neoautoriter, azaz a gazdasági fejlődés érdekében a politikai stabilitást hatalmi eszközökkel fenntartó berendezkedés híve.

6. Zhao Leji (60), a közbeszéd szerint egyik párton belüli erőcsoporthoz sem kötődik, jelenleg a KKP személyzeti ügyekért felelős vezetője, korábban három évtizedet szolgált a nyugati Csinhaj (Qinghai) és Saanhszi (Shaanhszi) tartományokban. Az ÁB-ben Hszi egyik legfontosabb, visszavonuló szövetségesét, Vang Csi-sant váltotta fel a Központi Fegyelmi Ellenőrző Bizottság, azaz a korrupció ellenes fellépés fő szervének vezetői posztján.

7. Han Zheng (63), korábban Csiang Cö-min korábbi elnök-pártfőtitkár csoportjához tartozónak mondott, egykori sanghaji polgármester.

A fenti lista alapján úgy tűnik, a főtitkárnak sikerült úgy befolyásolnia a párton belüli alkufolyamatokat, hogy leginkább saját emberei, vagy legalábbis semleges figurák legyenek túlsúlyban a héttagú Állandó Bizottságban. Ami azonban a beválasztott tagoknál is fontosabb fejlemény, az a be nem választottak listája, azaz a potenciális utód hiánya. Ahogy azt már a 2012-es pártkongresszus után is vártuk, az öt újonnan bekerült tag között fel kellett volna tűnnie Hszi Csin-ping és talán Li Ko-csiang utódjának is az 1960-as években született káderek személyében (az alkalmas személy leghamarabb 1960-ban született, ma 57 éves, aki így 2022-ben 62, 2027-ben 67 éves, azaz újraválasztható lenne). Az elmúlt években több olyan pletyka is napvilágot látott, amely szerint Hszi, szemben az elvárásokkal és a szokásjoggal, nem kíván lemondani a hatalomról második mandátuma kitöltését követően, hanem 2022 után is az ország vezetője maradna.⁵ A Foreign Policy 2015-ben megjelent „Hszi Csin-ping örökké” című cikke is e forgatókönyv mellett érvelt.⁶ A híresztelések forrása ismeretlen maradt, származhatott Hszi politikai ellenfeleitől, de akár a pártfőtitkártól magától is, aki esetleg így akarta elterelni a figyelmet arról, hogy Teng óta példátlan módon saját maga akarja kiválasztani utódát. Az utóbbi időben egyre erősebb érvek szóltak az utóbbi lehetőség mellett, hiszen a korábban említett, már 2012-ben is lehetséges hatodik generációs vezetőként számon tartott Szun Cung-csai és Hu Csun-hua sorsa kétségessé vált. A legesélyesebbnek tűnő politikai bizottsági tag Szun 2017 júliusában hirtelen eltakarították az útból korrupciós ügyekre hivatkozva. Eközben Hszi ugyanúgy, ahogy őt magát felépítették, belefogott valószínű kiszemeltje, Chen Min'er felemelésébe, és számos szövetséges közül az éppen 1960-ban született Chent jelölte Szun utódjának az igencsak jelentős Csunking (Chongqing) város főtitkári székébe. Egy évtizede hasonló történések zajlottak le, amikor Hszi hirtelen kinevezték Sanghaj (Shanghai) főtitkárává, miután korrupciós ügyek miatt leváltották az előző vezetőt, majd alig hét hónap elteltével Hszi az ÁB tagjává emelkedett, újabb öt hónappal később pedig Kína alelnöke és ezzel Hu Csin-cao kijelölt utóda lett. Mindezek alapján a legtöbb elemző arra számított, hogy Chen Min'er és talán az 1963-ban született Hu Csun-hua is bekerül az ÁB-ba, ugyanúgy, ahogy Hszi Csin-ping és Li Ko-csiang egy évtizeddel korábban, hogy egy ciklust a legfőbb hatalom közvetlen közelében eltöltve végül átvegyék a stafétát 2022-ben. Nem így történt. Amikor október 25-én kiállt a nyilvánosság elé a 19. ÁB, meglepetést okozott azzal, hogy életkoruk alapján a tagok egyike sem alkalmas a következő kétszer öt éves ciklus betöltésére. Bár többen is elég fiatalok ahhoz, hogy még egyszer újraválasszák őket 2022-ben, ez azonban nem elégséges ahhoz, hogy az eddigi szokások alapján tíz évre átvegyék az ország vezetését.

Mindezek alapján két lehetőség adódik. Az első forgatókönyv szerint a kritikusoknak volt igazuk, és Hszi Csin-ping hosszabb távra szeretne berendezkedni. Ez esetben is két opció adódik: az alkotmánynak megfelelően második ciklusát követően leköszön az államfői posztról 2023 márciusában, de ragaszkodik a pártfőtitkári és/vagy a Központi Katonai Bizottság elnöki posztjához, amit nem tilt a párt szabályzata, vagy – teljesen megváltoztatva az alkotmányos berendezkedést – az államfői pozíciót is megtartja. Mindkét esetben a Teng által megalapított és azóta megszilárdulni látszott kínai államberendezkedés alapvető jelentőségű megváltozásával

⁵ Andrei LUNGU: [China's Next President: Reading the Tea Leaves of Chinese Politics](#), [online] 2017. 09. 29. Forrás: [thediplomat.com](#) [2017. 10. 26.].

⁶ Willy LAM: [Xi Jinping Forever](#). [online] 2015. 04. 01. Forrás: [foreignpolicy.com](#) [2017. 10. 26.].

kell számolni, amely a politika természetéből fakadóan valószínűleg egy, a korábbihoz képest autoriterebb kormányzást hozhat magával. Ennek következményeit a kínai bel- és külpolitikára, a gazdasági folyamatokra és befektetői bizalomra aligha lehet ma felmérni, de az bizonyos, hogy egy ilyen fordulatot Hszi a hazai közvélemény felé csak egy igen meggyőző érveléssel tudna eladni. Márpedig a politikusok számára legkézenfekvőbb efféle indok a nemzetbiztonsággal és külső vagy belső ellenségképpel kapcsolatos szokott lenni, ami nem sok jót ígérne.

A második forgatókönyv szerint Hszi valójában nem kíván tovább hatalmon maradni, csak éppenséggel nem sikerült Chen Min'er-t a Központi Bizottságból a PB-szint kihagyásával egyből az ÁB-be katapultálni, így az utódlás kérdése az eddigiektől eltérő metódus szerint oldódik majd meg. Kiemelendő, hogy nem áll rendelkezésre kézzelfogható bizonyíték vagy akár csak alapos érv amellelt, hogy Hszi tovább maradjon a hatalomban, az viszont látható, hogyan építette fel Chent az elmúlt években. A játszma azonban még egyáltalán nem ért véget, hiszen alig fél év múlva sor kerül az Országos Népi Gyűlés tisztújító ülésére, ahol az állami funkciók újraosztása zajlik. Ha ott Chen Min'er alelökké, Hu Csun-hua pedig miniszterelnök-helyettesé lép elő, akkor jelentősen tisztulni fog a kép Kína jövőjével kapcsolatban.

Mindezekről függetlenül tagadhatatlan, hogy Hszi Csin-ping évtizedek óta a legerősebb kínai vezető, aki a hatalomkoncentráció egészen magas fokát valósította meg első ciklusa folyamán. Nemcsak a párt feletti hatalma nőtt meg elődeihez képest, hanem az állam ügyeinek intézése terén is számos területet magához ragadott. Egyre aktívabb külpolitikai téren, globális szereplővé emelve Kínát, miközben erőteljesen gyengítette Li Ko-csiang miniszterelnök befolyását az ország gazdaságának irányításában (egyres vélekedések szerint Li nem is marad a miniszterelnöki székben 2018 márciusát követően, ugyanakkor megújított ÁB-tagsága alapján talán megőrizheti pozícióját, hiszen akár még bűnbaknak is beválhat egy későbbi gazdasági válság esetén). A tengeri örökségtől való külpolitikai távolodás akár még népszerű is lehet a nép körében, hiszen az közvetlenül visszaigazolja az elmúlt évtizedek eredményeit és Kína újbóli felemelkedését, ami örömmel töltheti el a nacionalista érzelmekre hajlamosabb rétegeket. Az ezzel összefüggő esetleges belpolitikai változások társadalmi támogatottsága azonban korántsem ennyire egyértelmű. Bár a kínai közhangulatról nem sok megbízható felmérés áll rendelkezésre, valószínűtlennek tűnik, hogy az utóbbi közel negyven év fokozatos, lassú, de mégis folyamatos liberalizációját követően a társadalom könnyen fogadna egy autoriter fordulatot. Még akkor sem, ha Hszi sokkal népszerűbbnek tűnik a nép körében, olyannyira, hogy egyes vélemények szerint az már-már egy személyi kultuszhoz hasonlatos. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy Hszi elődei sokkal kevésbé karizmatikus vezetők voltak, miközben Hszi modern politikusként használja a médiát és az internetet, ami nem összekeverendő a személyi kultusz tudatos kiépítésével.⁷ Akárhogy is alakulnak a következő évek Kínában, a hatalom látványos összpontosulása Hszi kezében kétélű fegyver. Amíg jól mennek a dolgok, addig hozzásegítheti az elnök-pártfőtitkárt történelmi jelentőségű öröksége kialakításában, azonban, ha rossz irányt vesz az ország gazdasága vagy politikai rendszere, aligha lesz kétséges, ki a fő felelős.

⁷ Casey HALL: [Is Xi Jinping Cultivating a Personality Cult? Or Just a Personality?](#) [online] 2016. 04. 26. Forrás: forbes.com [2017. 10. 26.].

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóközpont munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

Szerkesztés és tördelés:
Tálas Péter, Bazsó Márton

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Matura Tamás, 2017

© NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont, 2017